

0111 განათლების მეცნიერება EDUCATION SCIENCE

პედაგოგიკის თანამედროვე მიდგომები და მეთოდები სწავლების დაწყებით საფეხურზე

თამარ დოგრაშვილი
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
E-mail: tamar.dograshvili@mail.ru
სოფიო ფანჩულიძე
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
E-mail: sopia.panchulidze@rambler.ru

რეზიუმე

ნაშრომში აქცენტი გაკეთებულია დაწყებით კლასებში პედაგოგიკის თანამედროვე მიდგომებისა და სწავლების მეთოდების გამოყენებაზე. განხილულია დაწყებით კლასებში პედაგოგიური მუშაობის ფუნდამენტური პრინციპები, ასევე თეორიული და პრაქტიკული ასპექტები, რომლებიც მიზნად ისახავს მოსწავლეთა განვითარებას მათი ცხოვრების მნიშვნელოვან პერიოდში, რომელსაც განეკუთვნება სკოლაში სწავლის პირველი-მეექვსე კლასები. განსაკუთრებული ყურადღება დავუთმეთ ინოვაციური პედაგოგიური ტექნოლოგიების ინტეგრაციის მნიშვნელობას, სწავლა/სწავლების პროცესში დიფერენცირებულ მიდგომას და მასწავლებლის როლს პირველი კლასის მოსწავლეების სკოლასთან ადაპტაციასა და განვითარებაში. სტატია შეიცავს ავტორის რეკომენდაციებს საგანმანათლებლო პროცესის სწორი, მეცნიერულად დასაბუთებული ორგანიზებისთვის, რომელიც ეყრდნობა თანამედროვე სამეცნიერო კვლევებსა და პედაგოგიური პრაქტიკის შედეგებს.

საკვანძო სიტყვები: პედაგოგიკა, დაწყებითი სკოლა, სწავლების მეთოდები, ინოვაცია, დიფერენცირებული მიდგომა, განვითარებელი სწავლება, მასწავლებლის პროფინება, საგანმანათლებლო ტექნოლოგიები, განათლება.

შესავალი

დაწყებითი სკოლის მოსწავლეთა განათლება პედაგოგიკის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სფეროა, რომელიც განსაზღვრავს 6-დან 13 წლამდე მოსწავლეების მომავალი განათლების გენერალურ მიმართულებას და მათ პროფინულ განვითარებას. საჯარო სკოლის პირველი საფეხური - დაწყებითი კლასები უზრუნველყოფს საფუძველს მოსწავლეებში ყველა საჭირო უნარის განვითარებისთვის, რათა შემდგომ საფეხურებზე მოსწავლემ წარმატებით შეძლოს უფრო რთული სასწავლო საგნების ათვისება საბაზო და საშუალო საფეხურებზე. დაწყებით საფეხურზე სწავლის პერიოდში ვითარდება არა მხოლოდ მოსწავლეების ინტელექტუალური შესაძლებლობები, არამედ მათი ემოციური, სოციალური და მორალური მრწამსიც. პედაგოგიკის, როგორც აღზრდის, სწავლების და განვითარების შესახებ დაწყებით საფეხურზე თანამედროვე მიდგომები ორიენტირებულია მოსწავლის ინდივიდუალური მახასიათებლების გათვალისწინებით პროფინების განვითარებაზე, ინოვაციური სასწავლო ტექნოლოგიებისა და მეთოდების აქტიურად დანერგვაზე, რაც ხელს უწყობს წარმატებულ სწავლას და შემოქმედებითი შესაძლებლობების განვითარებას. მნიშვნელოვანია ხაზგასმით აღინიშნოს, რომ დაწყებითი საფეხურზე მასწავლებლები არა მხოლოდ ცოდნას გადასცემენ, არამედ აყალიბებენ მოსწავლეების მორალურ და სულიერ ღირებულებებს, ურთიერთობებსა და სოციალურ უნარებს, რაც საბოლოო ჯამში ხელს უწყობს მათ ჰარმონიულ განვითარებას.

სტატიაში ვიხილავთ დაწყებით საფეხურზე გამოყენებულ თანამედროვე პედაგოგიურ მიდგომებსა და მეთოდებს, რომლებიც მიზნად ისახავს მოსწავლეთა ინტელექტუალური და პროფინული თვისებების განვითარებას, ასევე კომფორტული საგანმანათლებლო გარემოს შექმნას.

ძირითადი ნაწილი

❖ დაწყებითი სკოლის პედაგოგიკის ძირითადი პრინციპები

• ბავშვი, როგორც საგანმანათლებლო პროცესის სუბიექტი

დაწყებით საფეხურზე თანამედროვე პედაგოგიკაში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრინციპია ბავშვის, როგორც საგანმანათლებლო პროცესის აქტიური მონაწილის აღიარება. ეს ნიშნავს, რომ განათლება უნდა იყოს მიმართული დაწყებითი საფეხურის მოსწავლეების დამოუკიდებლობის, ინიციატივის, კრიტიკული აზროვნებისა და შემოქმედებითობის განვითარებაზე. დაწყებითი საფეხურის

მოსწავლე ხდება საკუთარი საგანმანათლებლო საქმიანობის აქტიური მონაწილე, რაც მნიშვნელოვნად ზრდის მოტივაციას და სასწავლო პროცესში ჩართულობას.

❖ **დიფერენცირებული მიდგომა**

განათლებისადმი დიფერენცირებული მიდგომა აღიარებს, რომ ბავშვები სწავლობენ სხვადასხვა ტემპით, აქვთ მომზადების სხვადასხვა დონე და ინდივიდუალური მახასიათებლები. ეფექტური სწავლისთვის მნიშვნელოვანია ამ განსხვავებების გათვალისწინება, რაც მოსწავლეებს საშუალებას აძლევს, საკუთარი ტემპით ისწავლონ და თითოეული მოსწავლისთვის გამოიყენონ მრავალფეროვანი მეთოდები და მიდგომები. ეს ხელს უწყობს თითოეული მოსწავლის განვითარებისთვის ოპტიმალური პირობების შექმნას, რაც მათ საშუალებას აძლევს მიაღწიონ მაქსიმალურ სასწავლო შედეგებს.

❖ **საგანმანათლებლო სფეროების ინტეგრაცია**

თანამედროვე განათლება მოითხოვს სხვადასხვა სასწავლო საგნების ქართული ენის, მათემატიკის, უცხო ენის, ბუნების, ისტორიის, ხელოვნების და სხვ. ინტეგრაციას. ასეთი მიდგომები არა მხოლოდ აფართოებს მოსწავლეთა ჰორიზონტს, არამედ ავითარებს მათ უნარს, დაამყარონ ინტერდისციპლინარული კავშირები, რაც ხელს უწყობს სასწავლო მასალის უფრო ღრმა და საფუძვლიან გაგებას. მნიშვნელოვანია, რომ მოსწავლეებმა გაიგონ რა საგანთაშორისი კავშირები არსებობს სხვადასხვა სასწავლო დისციპლინებს შორის და შეძლონ მიღებული ცოდნის გამოყენება პრაქტიკულ საქმიანობაში.

❖ **თანამედროვე სწავლების მეთოდები დაწყებით სკოლაში**

• **პროექტებზე დაფუძნებული სწავლება**

პროექტებზე დაფუძნებული სწავლების მეთოდი ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტური მეთოდია, რომელიც გამოიყენება სკოლის დაწყებით საფეხურზე. ეს მეთოდი საშუალებას აძლევს მოსწავლეებს გაკვეთილებზე სხვადასხვა სასწავლო საგნებში მიღებული ცოდნა გამოიყენონ პრაქტიკაში, იმუშაონ ჯგუფებში, გადაჭრან რეალურ სამყაროში არსებული პრობლემები და შექმნან პრაქტიკული პროდუქტები. პროექტებზე დაფუძნებული სწავლება ავითარებს არა მხოლოდ ცოდნასა და უნარებს, არამედ თანამშრომლობის, კომუნიკაციის, თვითორგანიზების და პასუხისმგებლობის უნარებსაც. პროექტებზე მუშაობა შეიძლება მოიცავდეს მულტიმედიური პრეზენტაციების შექმნიდან დაწყებული სამეცნიერო კვლევების ჩატარებას, ან მოდელების შექმნას. მნიშვნელოვანია მოსწავლეების აქტიური ჩართულობა პროექტის დაგეგმვასა და განხორციელებაში, რაც ხელს უწყობს მათი შემოქმედებითობისა და დამოუკიდებლობის განვითარებას.

• **თამაშზე დაფუძნებული მეთოდოლოგია**

თამაშზე დაფუძნებული მეთოდები დაწყებითი სკოლის მუშაობის განუყოფელი ნაწილია. თამაშით სწავლა ხელს უწყობს მასალის უკეთ ათვისებას და ავითარებს ბავშვების წარმოსახვას, აზროვნებას, ყურადღებას და მეხსიერებას. თამაშზე დაფუძნებული ტექნოლოგიების გამოყენება ბავშვებს საშუალებას აძლევს აქტიურად ჩაერთონ სასწავლო პროცესში და ასევე ასწავლის გუნდში მუშაობას და სხვადასხვა სიტუაციაში ინოვაციური გადაწყვეტილებების პოვნას. თამაშზე დაფუძნებული აქტივობები შეიძლება გამოყენებულ იქნას როგორც სასწავლო საგნების სიღრმისეულად შესასწავლად, ასევე მოსწავლეთა პიროვნული თვისებების განსავითარებლად, ისეთი თვისებების გამოსამუშავებლად, როგორცაა ლიდერობა, გუნდური მუშაობა და კონფლიქტების მოგვარება და სხვ.

❖ **განმავითარებელი სწავლების ტექნოლოგიები**

განმავითარებელი სწავლება მიზნად ისახავს მოსწავლისთვის სასწავლო პროცესის და აქტიური დასვენებისთვის პირობების შექმნას, რომელიც ხელს უწყობს როგორც მოსწავლის გონებრივ განვითარებას, ასევე სწავლა/სწავლების პროცესის მაღალ მეცნიერულ დონეზე წარმართვას. ეს არის მიდგომა, რომელიც ორიენტირებულია მოსწავლეების ინტელექტუალურ, შემოქმედებითი და სოციალური შესაძლებლობების განვითარებაზე. განმავითარებელი სწავლების მნიშვნელოვანი მახასიათებელია სასწავლო პროცესში თითოეული მოსწავლის ინდივიდუალური მახასიათებლების, ინტერესებისა და მიდრეკილებების გათვალისწინება. განმავითარებელი სწავლება მოიცავს აქტიურ მეთოდებს, შემოქმედებით ამოცანებს, პრობლემებს, გამოწვევებსა და პროექტებს, რომლებიც ხელს უწყობენ აზროვნებისა და შემეცნებითი აქტივობის განვითარებას.

❖ **მასწავლებლის პიროვნების როლი დაწყებით სკოლაში**

• **მასწავლებელი, როგორც მენტორი და ლიდერი**

სწავლების დაწყებით საფეხურზე მასწავლებლის პიროვნება მნიშვნელოვან როლს ასრულებს მოსწავლის სწავლისა და გონებრივი განვითარების პროცესში. მასწავლებლები არა მხოლოდ ცოდნას

ავრცელებენ, არამედ გავლენას ახდენენ მოსწავლეების ღირებულებების, მოტივაციისა და სოციალური და ემოციური კომპეტენციების განვითარებაზე.

მნიშვნელოვანია, რომ მასწავლებლები იყენენ არა მხოლოდ თავიანთი საგნის მცოდნე პროფესიონალები, არამედ მენტორები, რომლებიც ბავშვებს ახალი ჰორიზონტების აღმოჩენაში და მათი შესაძლებლობებისა და თავდაჯერებულობის განვითარებაში დაეხმარებიან. მასწავლებლებმა უნდა შექმნან საკლასო ატმოსფერო, რომელიც ხელს შეუწყობს თითოეული მოსწავლის თავისუფალი აზრის გამოხატვას, უზრუნველყოფს მხარდაჭერას, შთაგონებას და განავითარებს მათ ინდივიდუალურ შესაძლებლობებს. ბავშვებთან ნდობის ურთიერთობის დამყარების, მათი მოსმენისა და საჭიროებების გაგების უნარი სწავლების დაწყებით საფეხურზე სწავლა/სწავლების მნიშვნელოვანი ასპექტია.

• მასწავლებლის პედაგოგიური კულტურა

მასწავლებლის პედაგოგიური კულტურა მოიცავს არა მხოლოდ ცოდნასა და უნარებს, არამედ პროფესიულ და პიროვნულ განვითარებასაც. პედაგოგიური კულტურის მნიშვნელოვან ასპექტებს შორისაა მორალური და ეთიკური ღირებულებები, ურთიერთპატივისცემა, თანაგრძნობა და თვითრეგულირებისა და განვითარების უნარი. მასწავლებლის პედაგოგიური კულტურა ხელს უწყობს საკლასო ოთახში პოზიტიური კლიმატის ჩამოყალიბებას, მოსწავლეებთან, მასწავლებლებთან და მშობლებთან ეფექტური ურთიერთობების დამყარებას.

დასკვნა

დაწყებითი სკოლის მოსწავლეთა განათლება პედაგოგიკის ერთ-ერთი უნიკალური და მეტად ეგზოტიკური სფეროა, რომელიც მასწავლებლებისგან მოითხოვს არა მხოლოდ თეორიისა და პრაქტიკის ღრმა ცოდნას, არამედ თითოეული მოსწავლის მიმართ ინდივიდუალური მიდგომის უნარებსაც. თანამედროვე სწავლების მეთოდები, როგორცაა პროექტებზე დაფუძნებული აქტივობები, თამაშზე დაფუძნებული სწავლება და განმავითარებელი სწავლება, ხელს უწყობს მოსწავლეებში უფრო ღრმა და შეგნებული ცოდნის მიღებას და ძირითადი კომპეტენციების განვითარებას. სკოლის დაწყებით საფეხურზე მასწავლებლის როლის გადაჭარბება შეუძლებელია: ისინი არა მხოლოდ ასწავლიან, არამედ აყალიბებენ და აწრთობენ მოსწავლის პიროვნებას, ავითარებენ მათ მოტივაციას და შემოქმედებითობას. მნიშვნელოვანია, რომ მასწავლებლებმა აქტიურად გამოიყენონ ინოვაციური ტექნოლოგიები და მიდგომები, რომლებიც ხელს უწყობენ თითოეული მოსწავლის სრულყოფილი განვითარებისთვის ოპტიმალური პირობების შექმნას.

ლიტერატურა

1. იმერ ბასილაძე, ნინო ჭოხონელიძე, ნინო კოსტავა, ნატო ქობულაძე-სწავლების მეთოდები, სტრატეგიები, პედაგოგიური ტექნოლოგიები და ცოდნის შემოწმება-შეფასების საკითხები. ქუთაისი. 2016 წელი.
2. დიმიტრი უზნაძე-ზოგადი ფსიქოლოგია. თბილისი. 2012 წელი.
3. თინათინ დადუნაშვილი-სწავლების თანამედროვე მეთოდები. www.studinfo.ge
4. Гальперин, П.Я. "Методы обучения в начальной школе: теория и практика". -М.: Просвещение, 2022.
5. Левина, М.Н. "Педагогика начальной школы: проблемы и перспективы". -СПб.: Речь, 2023.
6. Ушаков, А.И. "Современные педагогические технологии и их внедрение в начальное образование".-М.: ВШЭ, 2021.

Modern Approaches and Methods of Pedagogy in the Primary Level

Tamar Dograshvili
Sofio Panchulidze

Abstract

The paper focuses on the use of modern approaches and teaching methods in primary grades. The fundamental principles of pedagogical work in primary grades are discussed, as well as theoretical and practical aspects aimed at the development of students in an important period of their lives, which includes the first-sixth grades of schooling. Special attention was paid to the importance of integrating innovative pedagogical technologies, a differentiated approach to the learning/teaching process, and the role of the teacher in the adaptation and development of first-grade students to school. The article contains the author's recommendations for the correct, scientifically substantiated organization of the educational process, which is based on modern scientific research and the results of pedagogical practice.

Keywords: Pedagogy, primary school, teaching methods, innovation, differentiated approach, developmental teaching, teacher personality, educational technologies, education.